

УДК 94:008 (71+73)

Марина Бессонова*

**ПРОБЛЕМА АМЕРИКАНСЬКОГО ВПЛИВУ НА КАНАДСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР:
ДОСВІД ПОДОЛАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Стаття присвячена визначенню основних проявів американського впливу на культурний простір Канади в умовах глобалізації. У статті виокремлені основні проблеми, викликані «тиском» США на канадський культурний простір та спроби Канади подолати це. Серед основних форм державної політики у цьому контексті можна назвати державне регулювання сфери мовлення, розробку відповідного законодавства, підтримку національної культури та культурних індустрій, створення спеціалізованих інститутів. Відзначено провідну роль у захисті національної культури системи підтримки «канадського контенту».

Ключові слова: Канада, США, культурний простір, американський вплив

Визначальною рисою сучасного світу стала інтенсифікація спілкування між окремими народами завдяки таким процесам як глобалізація, зростання мобільності населення, демократизація внутрішнього та міжнародного життя та «інтернетизація». Умови для обміну інформацією та думками між представниками різних культур і народів стають дедалі доступнішими, що значно полегшує міжкультурне спілкування. При цьому, якщо головною проблемою у міжнародній комунікації є різні мови, то у представників близьких за мовою, культурою, походженням, релігією та традиціями суспільств, як правило, комунікація відбувається без особливих перешкод та проблем «труднощів перекладу». З іншого боку, географічна, історична, культурна та релігійна близькість можуть спровокувати збільшення впливу однієї культури над іншою та створити умови для її «поглинання». Приклад такої ситуації демонструють канадсько-американські відносини, вивчення

---

* Кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України».

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

досвіду яких у культурній сфері є важливою і для трансформації українсько-російських взаємин.

Саме тому дослідження канадської державної політики у сфері культури у контексті запобігання та подолання американського впливу є актуальним у науковому та практичному вимірах. Це пов'язано з тим, що означена проблематика становить велику значущість для України, бо можна виявити та використати певні аналогії для практики українсько-російських взаємовідносин.

Метою даної публікації є спроба виявити найбільш актуальні проблеми, пов'язані із небезпекою американського впливу на канадський культурний простір. Об'єктом дослідження виступає канадська державна політика у сфері захисту культури, предметом дослідження є історичні приклади втілення цієї політики упродовж ХХ – на початку ХХІ ст. із виокремленням нових викликів, які відчуває на собі культурний простір Канади в епоху глобалізації.

Перш, ніж розкривати поставлені дослідницькі завдання, треба відзначити той факт, що у вітчизняній історичній науці певні напрацювання з цієї проблематики вже існують. У першу чергу варто згадати публікації О. Кузьмука [5; 6], Н. Осташ [7]. Однак, і у роботах деяких інших авторів, які досліджували різні прояви канадсько-американських взаємин [1; 2; 3], опосередковано висвітлено питання американського впливу на Канаду, політику захисту канадського культурного простору. Тому запропонована публікація є своєрідним продовженням означених робіт.

Взаємовідносини Канади та США у своїй історії мали як позитивні, так і негативні сторони. З одного боку, певна подібність створила умови для налагодження тісної співпраці між Канадою та США у політичній, економічній, військовій, безпековій, фінансовій, екологічній, науковій сферах. Свідченням цього стало укладання угод про створення зон вільної торгівлі з США (з 1989 р.), та згодом і з США та Мексикою (з 1995 р.). Означені угоди сприяли

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

пожвавленню співробітництва між двома сусідніми країнами та вплинули на інтенсифікацію контактів між двома суспільствами.

Поглиблення регіональної інтеграції у Північній Америці активізувало й іншу сторону. Подібність та географічна близькість між канадським та американським суспільствами, відсутність значних відмінностей у релігії, культурі, мові не створювали видимих перепон для подальшого пожвавлення взаємодії між Канадою та США як на офіційному, так й індивідуальному рівнях. Саме поняття «кордон» в інформаційному та культурному вимірах починало зникати, бо в умовах глобалізації, завдяки таким засобам масової комунікації як Інтернет, доступ до всього різноманіття інформації про ту чи іншу країну є відкритим. Для канадської сторони у контексті канадсько-американських відносин це створило небезпеку «злиття» та «поглинання» канадського суспільства американським. Саме тому, в умовах, коли обсяги обміну інформацією значно зростають, Канада намагається захистити свій культурний та інформаційний простір, створюючи своєрідні нові «кордони». Спробуємо розглянути це детальніше.

Як відомо, своєрідна упередженість Канади проти США сформувалася ще за часів Американської революції, коли обидві країни були британськими колоніями, але перша залишилася лояльною до метрополії та еволюційним шляхом здобула незалежність, у той час як інша виборолла її революційним шляхом.

Головною сферою контактів між Канадою та США довгий час була торгівля. Перша спроба забезпечити вигідні умови для транскордонного співробітництва та власне торгівлі була втілена у так званій Канадсько-американській угоді про взаємність 1854 р. (угода Мелвіна-Мерсі), яка була оформлена як угода між Великою Британією та Сполученими Штатами. Вона була укладена на термін 10 років, передбачала можливе продовження, однак, під час подій Громадянської війни у США припинила свою дію. Завдяки цій угоді торгівельний обсяг між Канадою (на той момент –

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

північноамериканськими колоніями Британії) та США збільшився вдвічі, що мало важливе та позитивне значення для канадського бізнесу.

Після 1876 р., з якого починається історія Канади як домініону, при традиційній на той період зорієнтованості канадської зовнішньої політики на Велику Британію, відносини зі Сполученими Штатами наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. почали становити один з головних пріоритетів [3, с. 147]. Дослідники датують перші спроби встановити прямі інституційні зв'язки між Канадою та США, без посередництва Лондона, першим десятиліттям ХХ ст. В якості прикладу можна навести переговори щодо утворення (відбулися у 1909 р.) та безпосередню діяльність двосторонньої канадсько-американської Міжнародної об'єднаної комісії, що стосувалася спільного користування водами Північної Америки (комісія почала діяти з 1912 р. та функціонує дотепер [17]).

У роки Першої світової війни взаємини між країнами пожвавилися, та, як відзначається у Канадській енциклопедії (своєрідний аналог Британіки) прийшло усвідомлення спільного минулого та спільних інтересів [12]. Після завершення Першої світової війни у політичному житті Канади навіть почала поширюватися думка щодо більшого акцентування на «північноамериканськості» Канади, аніж на її британських коренях, та на наявності певної схожості із США. Саме у цей період поширена у канадському суспільстві думка щодо ймовірності прикордонного конфлікту між Канадою та США (відлуння подій 1812 р.) була остаточно відкинута. Це створило підґрунтя для зближення Канади та США і у сфері оборони та військової політики, що не є предметом аналізу в рамках даної публікації.

Інтенсифікація контактів на офіційному рівні вплинула на формування у канадському суспільстві та політикумі двох протилежних імпульсів: *бажання* та, водночас, *побоювання* тісних економічних та інших зв'язків зі Сполученими Штатами, що розглядалося як можливість призвести до американського панування і навіть анексії Канади. З одного боку, зі зникненням підозр щодо

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

небезпеки з боку США, економічні та культурні зв'язки посилювалися. З іншого, у канадському суспільстві сильнішими ставали й антиамериканські настрої.

У зв'язку з цим можна стверджувати, що проблема американського впливу на канадський культурний простір зумовила започаткування державної політики щодо підтримки та захисту канадського культурного суверенітету. Можна виокремити два головних її напрями. Перший – спрямований на забезпечення національної єдності всередині держави. Державна політика у цьому вимірі полягає передусім у створенні рівних умов для збереження та розвитку різних мов та культур в рамках політики мультикультуралізму. Другий напрям зорієнтований на захист канадського культурного суверенітету у контексті вимушеного спротиву американській масовій культурі.

Серед канадців поширеною є думка, що американське домінування у канадській масовій культурі є значною загрозою канадській ідентичності як такої, та в цілому – здатності Канади функціонувати як незалежній політичній спільноті. Для того, аби запобігти цьому, уряд Канади намагається впроваджувати цілий комплекс заходів, спрямованих на сприяння розвитку канадської культури та захист канадської «культурної» індустрії від іноземних конкурентів [10]. Відзначимо, що державна політика підтримки культурних індустрій у Канаді ґрунтовно проаналізована у публікаціях вітчизняного дослідника О. Кузьмука [5; 6], тому у даній публікації ці питання будуть оглянуті дуже поверхово.

Вплив американської масової культури сприймався та сприймається дотепер як одна з найбільших небезпек для канадської культури та системи мовлення. Наприклад, значну проблему для Канади становив той факт, що економічно вигіднішою була купівля прав на трансляцію вже готового американського телевізійного продукту, ніж створення власного. Під час проведення активних реформ у сфері мовлення (у середині 1970-х рр.) телевізійні рейтинги показали, що переважна більшість канадців віддавала

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

перевагу американським шоу, аніж власне канадській телепродукції. Так, дві найбільш популярні канадські програми зайняли у рейтингу лише 17-те та 18-те місця [21, р.30]. Власне виробництво подібних шоу у Канаді коштувало значно дорожче, тому представники приватних телеканалів відзначали, що вони істотно залежать від американських шоу, якими вони наповнювали ефір. Підтвердженням того, що ситуація була доволі критичною, є чисельні обговорення у тогочасній канадській пресі. Прикладом можна навести слова канадського телекритика Блейка Кірбі у середині 1970-х рр., який відзначав, що в результаті читання американських книг та журналів, перегляду американських фільмів та своєрідного «оніміння» від американських шоу – канадці знаходяться у небезпеці перетворитися на «американців другого класу» [21, р. 30].

Тому впровадження обов'язкових норм присутності «канадського контенту» (канадського вмісту) на радіо та телебаченні стало одним із головних у контексті політики збереження культури та культурного суверенітету Канади. Квоти на кількість канадського культурного продукту декілька разів змінювалися. Так, перша норма щодо «канадського контенту» для канадського телебачення на рівні 45 % була визначена ще у Законі про мовлення 1958 р. У 1971 р. була презентована нова система правил «канадського контенту», яка містила якісні та кількісні параметри вимірювання національного культурного продукту. Ці правила відомі тепер як система *MAPL* (аббревіатура якої нагадує англійське слово *maple* – «клен», а кленовий лист є символом Канади). В рамках системи *MAPL* оцінюється наявність канадського походження музики (*M – music*), її виконавців (*A – artist*), місця виступів (*P – performance*) та лірики (*L – lyrics*). Згідно цієї системи з 1971 р. нормою в ефірі було 25 % музики канадського походження, у 1980-х рр. відсоток збільшився до 30 % [2, С. 301-302]. Квоти «канадського контенту» надалі збільшувалися. Так, нові радіостанції, які почали відкриватися та отримувати ліцензії на мовлення з 1999 р., вже мали містити у своєму ефірі 35 % «канадського контенту», хоча

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

вже у попередні 5 років ліцензії фактично видавалися за умов вміщення 40 % «канадського контенту» [18, р. 12]. Для телевізійних мовників у 1970-х рр. ця норма була встановлена на рівні 60% щорічного контенту канадського походження, при цьому 50% – у так званий пройм-тайм (з 18.00 до опівночі). Для приватних телеканалів з 2011 р. норми були трохи знижені – до 55% щорічного контенту мало бути канадського походження, у той час як для державного мовника Сі-Бі-Сі норма у 60% залишилася без змін [9].

Слід відзначити, що для «боротьби» з американським культурним впливом та задля підтримки канадського культурного простору неодноразово піднімалося питання не тільки кількості «канадського контенту» у канадському ефірі, а і його якості. Як відзначають канадські дослідники, головним було не стільки примусити канадців відмовитися від американських програм, скільки забезпечити високу якість канадських, аби позбутися синдрому «якщо це канадське, то воно мабуть погане» [20, р. 44].

Відзначимо, що з посиленням інтеграції з США, яка активізувалася після підписання угод про вільну торгівлю, питання захисту канадської культури ставало одним з пріоритетних у канадській зовнішній політиці. Так, в одній з доповідей, де робився огляд урядової зовнішньої політики «Канада у світі» (1995 р.) наголошувалося на тому, що просування канадських цінностей і культури на міжнародному рівні має стати одним з центральних елементів канадської зовнішньої політики поряд із сприянням процвітанню та зайнятості, а також захисту безпеки в рамках глобальних структур [11, р. 4].

Одним з механізмів сприяння розвитку канадської культури була проголошена політика у контексті так званої «м'якої сили», що стала важливим інструментом сучасної канадської зовнішньої політики. Канадський досвід у цьому вимірі заслуговує на окрему увагу та потребує спеціального дослідження. Відзначимо лише те, що серед традиційних складових політики «м'якої сили» Канади варто назвати чисельні програми економічної та гуманітарної допомоги, розвиток торгівельних, науково-технічних контактів,

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

співпраця з академічними та університетськими колами, представниками громадянського суспільства тощо [4].

Тим не менш, головні заходи у сфері збереження культурного суверенітету здійснювалися всередині країни. З метою подолання американського впливу на канадський культурний простір у Канаді, починаючи з 1920-х рр. розроблялася та успішно реалізовувалася комплексна державна політика, яка включала два основні виміри: (1) створення спеціалізованих тимчасових та постійно діючих інституцій; (2) прийняття та удосконалення відповідного законодавства. Розглянемо це трохи детальніше.

Підтримка та захист культури та мистецтв у Канаді на початку канадської державності не були одним з пріоритетів федеральної та провінційної політики. Тим не менш, перші інституції у цій галузі були засновані ще у другій половині ХІХ ст. Серед них варто згадати Державний архів Канади (1872 р.) та Національну галерею Канади (1880 р.), які започаткували політику збереження надбань канадської культури. Найбільша активність канадської держави у цій галузі почала реалізовуватися у ХХ ст., що проявлялося у створенні різноманітних комісій, рад та спеціалізованих установ.

З-поміж спеціалізованих тимчасових інституцій можна назвати цілу низку комісій: Королівську комісію з радіомовлення (комісія Аїрда) 1928–1929 рр., Королівську комісію з національного розвитку мистецтв, літератури і науки (комісія Мессі) 1949–1951 рр.; Королівську комісію з питань мовлення (комісія Фаулера) 1955–1957 рр., та багато інших, які відіграли важливе місце в історії Канади. Результат їх діяльності полягав не тільки у вивченні ситуації у сфері канадського мовлення, культури, мистецтва, а й у розробці рекомендації щодо удосконалення політики захисту канадської культури та пропонуванні відповідних законодавчих актів.

У висновках цих комісій неодноразово відзначалася загроза для канадської культури саме з боку США. Наприклад, у доповіді 1929 р. Королівської комісії з радіомовлення з метою запобігання подальшого

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

поширення американського мовлення на територію Канади було запропоновано створити єдину канадську національну (державну) компанію, яка мала опікуватися питаннями трансляції у межах країни [24]. У доповіді 1951 р. Королівської комісії з національного розвитку мистецтв, літератури і науки було рекомендовано звернути увагу на те, що існує потенційна можливість для культури Канади підкоритися іноземному впливу, особливо з боку США [2, с. 300]. І таких згадувань про небезпеку з боку США можна знайти дуже багато.

Серед постійно діючих інституцій, які покликані регулювати сферу мовлення, варто згадати відому Канадську Телерадіомовну Корпорацію (*CBC*) та Канадську комісію з питань радіо, телебачення та телекомунікацій (*CTRC*), що є провідними у сфері захисту національного культурного продукту у сучасній Канаді. Діяльність цих комісій вже досліджувалася українськими науковцями, тож у даній публікації це не буде деталізовано.

Окрім згаданих вище комісій, на початку XXI ст. важливу роль у збереженні культурного суверенітету Канади відіграє Міністерство з питань канадської спадщини, утворене з 1993 р. Згідно із Законом про Міністерство канадської спадщини до сфери відповідальності цієї інституції відноситься збереження, підтримка та розвиток мистецтва, культури, медіа, телекомунікацій, офіційних мов, а також прав жінок, спорту та мультикультуралізму [15]. Серед основних напрямів роботи міністерства можна назвати наступні: фінансування різноманітних програм та проектів, які орієнтовані на підтримку культури, історії, спадку, спорту та офіційних мов; організація урочистих заходів, присвячених пам'ятним подіям з історії Канади; популяризація інформації про державні символи Канади, її історію, державний устрій; надання доступу до об'єктів культурної спадщини, а також забезпечення їх збереження та вивчення; розробка культурної політики всередині Канади; підтримка діяльності національних музеїв, архівів та

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

бібліотек; робота з іммігрантами з метою їх швидкої адаптації до нового суспільства [13].

Серед сучасних завдань, які стоять перед цим міністерством варто відзначити розробку заходів, спрямованих на зміцнення позицій канадської культури в епоху глобалізації. Так, один з найсвіжіших проєктів – «Канадський контент у цифровому світі» (започаткований у вересні 2016 р.) – покликаний поєднати зусилля канадської громади та уряду задля вироблення дієвих інструментів, що мають забезпечити інноваційний характер канадського культурного сегменту [22]. Головним об'єктом обговорення є масова культура, а саме інформаційно-розважальний контент, представлений на телебаченні, радіо, кіно, у цифрових засобах масової інформації, відеоіграх, музиці, книгах, газетах і журналах. Відповідність умов розвитку канадської культури новим вимогам епохи цифрових технологій оцінюється як один з вимірів добробуту Канади.

Іншим виміром державної політики, спрямованої на подолання американського впливу на канадський культурний простір є прийняття та удосконалення відповідного законодавства. У великій кількості канадських законодавчих актів тією чи іншою мірою визначалися питання, які мали сприяти розвитку канадської культури та захищати її від іноземної (зовнішньої) конкуренції. Одна з перших спроб у законодавчій сфері була прийнята у 1923 р. поправка до Закону про радіо та телеграф 1905 р., яка надавала право на отримання ліцензій на мовлення у Канаді тільки британським підданам. Це було покликано запобігти використанню американцями канадських радіохвиль.

Вітчизняна дослідниця Н. Осташ, досліджуючи асиметрію канадсько-американських взаємин у гуманітарній сфері, відзначає наступні ключові аспекти державного регулювання у галузі теле- і радіомовлення, які покликані забезпечити канадський культурний простір. У першу чергу це підтримка канадських теле- та радіомовників шляхом державного фінансування; встановлення режиму пільгового оподаткування; контроль за рівнем іноземного

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

капіталу у цій сфері. Ключовим в даній сфері є механізм встановлення «канадського контенту», Аналогічними заходами канадські уряди намагаються підтримувати і друковані ЗМІ та книговидавництва. Так, найважливішими аспектами державного регулювання у цій сфері є: регулювання присутності іноземного капіталу (відповідно до Канадського закону про інвестиції 1985 року); підтримання квот «канадського контенту» у зразках культурної продукції, що виробляється в Канаді; надання режиму пільгового оподаткування рекламодавців, якщо вони розміщують свої рекламні оголошення у канадських ЗМІ; пільгові поштові тарифи для доставки канадських періодичних видань; існування низки програм та фондів із підтримки канадських видань [7, с. 54].

Варто відзначити, що питання підтримки та захисту канадської культури та «канадського контенту» розглядаються і у контексті розвитку економіки. Принаймні, це впливає з низки документів і матеріалів на цю тему. Наприклад, сфера культури розглядається не тільки як важлива з точки зору поширення канадської культури і місцевого контенту, а і у контексті створення нових робочих місць та залучення інвестицій ззовні.

Такі підходи до сфери культури можна простежити з другої половини ХХ ст. Питання «економічного виміру» культури неодноразово потрапляли до багатьох канадських історичних чи статистичних екскурсів, звітів, доповідей. Так, наприклад, в аналітичному матеріалі «Політика федерального уряду щодо мистецтв та культури» (2013 р.) презентується огляд різноманітних фактів, які ілюструють важливість сфери культури у загальноканадській сфері зайнятості. Наприклад, наводяться дані, що в період з 1971 до 1981 рр. кількість робочих місць у сфері культури збільшилася з 156 тис. до 273 тис., що становило зростання на рівні 74%, у той час як по всій країні за цей самий період цей показник становив 39%. У 2007 р. у сфері культури нараховували 1,1 млн. робочих місць, які давали 3,8% ВВП Канади. Значну увагу канадської держави до власної культури ілюструють й видатки на цю сферу. Це питання заслуговує

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

на окреме дослідження, тож наведемо тут лише кілька даних. Так, у 1972 р. асигнування сягали 400 млн. дол., у 1987 р. – 1,8 млрд. дол., у 1994–1995 рр. – 2,9 млрд. дол., 1997–1998 рр. – 2,2 млрд. дол., 2008–2009 рр. – 4,01 млрд. дол. [16]. Слід відзначити, що окрім федерального уряду, уряди провінцій та територій, та на найнижчому рівні – муніципалітети Канади також фінансують розвиток культурної сфери.

Однією з форм захисту та підтримки культури, додатково до спеціальних законодавчих актів, є формування спеціальних фондів, діяльність яких спрямована на підтримку канадської культури у різних її проявах. Так, у 1990 р. був заснований один з перших таких фондів – Фонд розвитку індустрій культури, призначенням якого було забезпечення фінансування для підприємців, що працюють у галузі книжкового та журнального видавництва, звукозапису, випуску кіно- і відеопродукції, а також мультимедіа. У 1995 р. Канадською комісією з питань радіо, телебачення та телекомунікацій був утворений Фонд кабельної продукції, призначенням якого було фінансування та сприяння виробництву і трансляції високоякісних канадських телевізійних програм [14]. У 1996 р. уряд створив Канадський Фонд телевізійного та кабельного виробництва (згодом перейменований на Канадський фонд телебачення), який став втіленням приватно-державного партнерства між урядом Канади і індустрією кабельного і супутникового телебачення. У 1998 р. уряд утворив Канадський новий фонд медіа з метою стимулювання розвитку інтерактивного цифрового контенту. З 2010 р. Канадський фонд телебачення та Канадський новий фонд медіа були об'єднані у новоутвореному Канадському фонді медіа, метою якого є підтримка виробництва телевізійного та цифрового медіа-контентів [16]. З 2011 р. федеральний уряд Канади оголосив, що фінансова підтримка цьому фонду надаватиметься на постійній основі.

Аналогічна політика проводиться і на рівні провінцій та територій, які також утворюють різноманітні фонди та надають гранти на розвиток культури на місцевому рівні. Так, в якості ілюстрації можна навести наявність та

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

функціонування Фонду програми стратегічних ініціатив у провінції Нью-Брансвік, що надає гранти для повного чи часткового фінансування різноманітних проєктів, заходів, ініціатив задля зміцнення культурного і художнього секторів у цій провінції [8].

Ще одним виміром американського впливу на канадський культурний простір є привабливість Сполучених Штатів для канадських митців, артистів та інших представників канадської культури. Так, в одному із сучасних американських он-лайн видань *Pitlane Magazine* відзначається той факт, що багато хто з обдарованих канадців шукав та шукає можливості для застосування своїх здібностей саме у США, де вони можуть повною мірою реалізувати свої таланти [23]. І, хоча у публікації наводилися факти з 1950-х рр., можна із впевненістю стверджувати, що така ситуація спостерігалася набагато раніше, і триває дотепер. Втім, у публікації підкреслено, що незважаючи на те, що Америка дійсно сильно впливає на канадську культуру, Канада досі зберігає свою власну, відмінну від американської, культуру [23]. Ця проблема заслуговує окремої уваги та вивчення, тому зазначимо лише те, що «культурний відтік», який спостерігається з Канади до США, є актуальним і для інших країн.

Спробуємо підвести певні підсумки, бо проблема американського впливу на канадський культурний простір потребує подальшого вивчення, і представлений матеріал не є вичерпним. Навіть поверховий огляд сучасних викликів збереженню культурного суверенітету Канади, які найчастіше фігурують у різноманітних офіційних та публіцистичних матеріалах, дозволяє виокремити вплив з боку США (в економічному, культурному, інформаційному вимірах) як основний. Дотичними до нього можна вважати наступні проблеми, які роблять Канаду сприйнятливою щодо американського культурного «тиску», це: значні територіальні розміри Канади; розпорошеність та відносна малочисельність населення (у порівнянні з США); етнічна, мовна, релігійна та інша строкатість канадського населення (результати політики

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

мультикультуралізма) [19]. Упродовж всього ХХ ст. канадці намагалися сформувати систему заходів, які мали успішно захищати канадський культурний простір від потужного впливу з боку Сполучених Штатів. Політика підтримки «канадського контенту», яка лежить в основі більшості з таких заходів, продемонструвала значні успіхи та навіть лягла в основу аналогічних підходів урядів інших країн. Тим не менш, в епоху глобалізації виникають нові ускладнення у цій сфері.

Серед нових викликів, з якими стикається Канада на сучасному етапі – цифрові медіа та Інтернет, які спричинили радикальні зміни у швидкості та обсягах обміну інформацією. Так, в епоху глобалізації актуальними проблемами, на які необхідно реагувати, стали виникнення нових форм роботи та відпочинку, швидка зміна очікувань та звичок аудиторії. Поширення потокових медіа та нових засобів масової комунікації та інформації викликало потребу змінювати законодавство, яке регулює цю сферу. Тому досвід Канади вартий подальшого вивчення з метою запозичення його найкращих успіхів і в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бессонова М. М. Канадсько-американська міжкультурна комунікація наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття / М. М. Бессонова // Наукові записки. Серія філологічна. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип.25. – 2012. – С. 253–255.

2. Бессонова М. М. Політика підтримки власного культурного продукту : канадський контент та досвід для України / М. М. Бессонова // Наукові праці історичного факультету ЗНУ. – Випуск XXXI. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – С. 299–304.

3. Єремеев О. «Американський поворот» політики Канади у міжвоєнний період / Єремеев Олександр // Політичний менеджмент : наук. журнал / Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. – 2004. – № 4. – С. 146–154.

М. Бессонова. Проблема американського впливу на канадський культурний простір...

4. Израелян Е. В. Канада : «мягкая сила» как основа внешней политики державы «среднего ранга» / Е. В. Израелян, В. И. Соколов // Вестник международных организаций : образование, наука, новая экономика. – 2014. – Выпуск № 2. – Том 9. – С. 72–94.

5. Кузьмук О. С. Державна підтримка культурних індустрій : досвід Канади / Олексій Кузьмук // Стратегічні пріоритети. – № 4 (9). – 2008. – С. 70–76.

6. Кузьмук О. Формування національної ідентичності засобами державної культурної політики : досвід Канади / О. Кузьмук [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Monitor/May2009/10.htm>

7. Осташ Н. Асиметрія канадсько-американських відносин у гуманітарній сфері / Н. Осташ // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2010. – Том 1. – № 88. – С.54.

8. Arts and Cultural Industries – Strategic Initiatives Fund (Grant) [Електронний ресурс] – Режим доступу : [http://www2.gnb.ca/content/gnb/en/services/services_renderer.201068.Arts_and_Cultural_Industries_-_Strategic_Initiatives_Fund_\(Grant\).html](http://www2.gnb.ca/content/gnb/en/services/services_renderer.201068.Arts_and_Cultural_Industries_-_Strategic_Initiatives_Fund_(Grant).html)

9. Broadcasting Regulatory Policy CRTC 2011-288 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.crtc.gc.ca/eng/archive/2011/2011-288.htm>

10. Canada and the US // Canadian Politics : A general Appraisal / George Perlin – Toronto : Queens University, 1999. [Електронний ресурс] : A Textbook in 3 CD /– 1 електрон.опт.диск (CD-ROM) : 12 см. – Систем.вимоги: Windows 95, 98, 2000, XP; MS Word 97-2000. – Назва з контейнера.

11. Canada in the World. A Review and Analysis of the Government's Foreign Policy Statements (February 1995) [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ccic.ca/_files/en/archives/fp_1995_canada_in_the_world_analysis_fp_statement.pdf

12. Canadian-American Relations [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/canadian-american-relations/>.

13. Canadian Heritage [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage.html>.

14. CMF History [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.cmf-fmc.ca/about-cmf/overview/cmf-history/>.

15. Department of Canadian Heritage Act [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.canlii.org/en/ca/laws/stat/sc-1995-c-11/latest/sc-1995-c-11.html>.

16. Federal Government Policy on Arts and Culture [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lop.parl.gc.ca/Content/LOP/ResearchPublications/2008-41-e.htm?cat=arts#ftn1>.

17. Historical Background of the International Joint Commission // [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ijc.org/en/_/History.

18. LeBlanc L. New Canadian Acts wait out Q4 congestion / Larry LeBlanc // Billboard Magazine – 2005. – Vol. 117. – No 33. – August 13. – P. 12.

19. Massey Commission [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/massey-commission-emc/>

20. McPhail B. Canadian content regulations and the Canadian charter of rights and freedoms / Brenda M. McPhail [Електронний ресурс] // Canadian journal of communication. – 1986. – Vol. 12. – № 1. – P. 41–53. – Режим доступу : <http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/369/275> – Назва з екрану.

21. Popularity of U.S. TV Fare Nettles Canada Nationalists // Sarasota Herald Tribune [Електронний ресурс] – 1975. – December 1. – P. 30. – Режим доступу : <http://news.google.com/newspapers?nid=1755&dat=19751201&id=gAEkAAAAIIBAJ&sjid=KmcEAAAAIIBAJ&pg=5042,316500>.

22. Strengthening Canadian content creation, discovery and export in a digital world [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.canada.ca/en/services/culture/consultations/pre-consultation.html>.

23. The Influence of the United States on Canadian Culture // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.pitlanemagazine.com/cultures/the-influence-of-the-united-states-on-canadian-culture.html>.

24. Vipond M. The Beginnings of Public Broadcasting in Canada : The CRBC, 1932–1936 / Mary Vipond [Електронний ресурс] // Canadian Journal of Communication. – 1994. – Vol 19. – No 2. – Режим доступу : <http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/viewArticle/806/712Cached> – Назва з екрану.

Статья посвящена выявлению основных проявлений американского влияния на культурное пространство Канады в условиях глобализации. В статье определены основные проблемы, вызванные «давлением» США на канадское культурное пространство и попытки Канады преодолеть это. Среди основных форм государственной политики в этом контексте можно назвать государственное регулирование сферы вещания, разработку соответствующего законодательства, поддержку национальной культуры и культурных индустрий, создание специализированных институтов. Отмечено ведущую роль в защите национальной культуры системы поддержки «канадского контента».

Ключевые слова: Канада, США, культурное пространство, американское влияние

The article is devoted to the vital issues of the American influence on the Canadian cultural environment. It was underlined that close neighborhood of Canada and the USA caused a number of difficulties for the development of the Canadian culture because of mutual language, traditions, religion, history, etc. In the article there are outlined main tools, steps and dimensions of the Canadian federal government's policy in this sphere. It was proposed detailed overview of the current and historical external challenges, which faced the Canadian culture. Among main forms of the federal policy towards Canadian cultural promotion there were named the establishment of the special cultural institutions, groups and commissions; adoption of the number of laws; creation of the system of so called Canadian Content; financial support. The author paid a special attention to the fact that Canadians see their culture as a great opportunity for creating new jobs and to get external investments. Canadian experience can be useful for other countries.

Keywords: Canada, USA, cultural space, American influence